AHJO

1936

1

TOIMITTAJA

YRJÖ KOIVUKARI

Pohjanmaan Kauppiaiden Osakeyhtiö

POHJALAISTEN KAUPPIAITTEN KESKUSLIIKE

Pääkonttori Oulussa • Sivukonttorit: Vaasassa, Rovaniemellä ja Kokkolassa

Vilja-, Siirtomaa-, Kangas- ja Rautatavaroiden

TUKKULIIKE

AHJO

nuoren kansallisen suunnan sivistysjulkaisu

Konttori:
OULU, Torikatu 25 — Puhelin 1245

Päätoimittajan osoite:
Oulunlahti

*

Tilaushinta 1/1 vk. 20:—, 1/2 vk. 10:—

Lehden tilauksia vastaanottavat postitoimistot, rautatiekirjakaupan myymälät ja lukuisat asiamiehet kautta maan

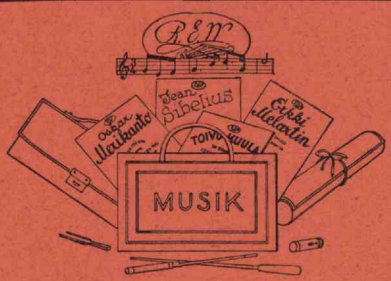

TEHÄN OLETTE henkilökohtaisen musiikin harrastaja • Soittimia ja nuotteja hankkiessanne kääntykää luottamuksella puoleemme

R. E. WESTERLUNDIN Musiikkikauppa
Oulu, Asemakatu 15 • Puhelin 1036

Leijona Terva-pastilli Smk. 3:—

ÄLKÄÄ UNOHTAKO

että yskänpastilli, joka todellakin auttaa, on

LEIJONA TERVAPASTILLI

Leijona Terva-Lakritsapastilli Smk. 3:—

Oy MERIJAL • Oulu

AHJO

NUOREN KANSALLISEN SUUNNAN SIVISTYSJULKAISU

Toimittaja: YRJÖ KOIVUKARI Taiteellinen ulkoasu: MARTTI TARVAINEN

1936 • Tammikuu • No 1

TUNNUKSIA NÄKEVILLE

Tämä lehti on perustajiensa sisäisen pakon, innostuksen tuote.

Tämä lehti on uskoa ihmisyyden voittoon.

Tämä lehti on vaihdeaikakauden ihmisen sieluntapahtuman, uuteen johtavien reaktioprosessien vaarinottaja ja niiden mahdollisimman pitkälle menevän erittelyn kautta yritys tunkeutua uuteen synteesiin muodostaviin alkuaineksiin.

Tämä lehti näkee yhdeksi tärkeimmistä tehtävistään koettaa tutkia ja kirkastaa ihmisjoukkojen ja yksilöiden välisen vaikutuksen ja vastavaikutuksen siirtymisen lakeja, sillä näiden lakien löytäminen on paljastava meille vihaa ja rakkautta luovan jännityksen lisääntymiseen tai laukeamiseen vaikuttavat tekijät. Käsityksemme on, että vain tältä pohjalta löydämme kerran tien koko maailmankirjallisuuden ydinkysymyksen, syyllisyys- ja syyttömyysprobleeman jo nyt meille häämöttäviin ja varmaankin uudenaikaisen sielutieteen saavuttamiin, entiset käsitysperusteet pohjaa myöten mullistaviin ratkaisuihin.

Tämä lehti vihaa kaaosta, vihaa raakojen nihilististen voimien valtaa.

Tämä lehti näkee materialistisen ajattelutavan kommunismiin ja koko kulttuurin tuhoutumiseen johtavana perussyynä, mutta tämä lehti ei tuomitse, vaan tutkii, pyrkien erittelyn ja loogillisesti etenevän vaikutuspsykologian valossa näkemään, mikä aikamme ilmiöissä on kestävää, mikä hyljättävää, siis miltä perusteilta lähtien uuden rakentuminen käy mahdolliseksi.

Tämä lehti raskastaa elämää, inhimillisyyttä, sillä vain tämä rakkaus on kaiken innostuksen syvin herättäjä.

Tämä lehti ei pyri yleismaailmallisuuteen. Meille riittää oma isänmaa, sillä tiedämme hyvin, että sellaisella, mikä kätkee itseensä sisäisen kantovoiman salaisuuden, ei ole rajoja.

Tämä lehti rakastaa selkeyttä, mutta ei keveyttä, ei vaivattomuutta. Rakastamme raskautta, sillä juuri raskaus on elämää.

Tämä lehti ojentuu ensisijassa nuorisoon. Olemme huomanneet, että raskaimpia kuormia kantavat nuoret ja lapset. Siellä ymmärretään sellaista, mikä jäätymistilaan sortuneille vaikuttaa vaikeatajuiselta.

Tämä lehti etsii luovia aivoja rintamaansa. Taide ja yleensä sivistys on koko kansan omaisuutta. Vihaamme salonkikulttuuria, sillä se ei ole kulttuuria, vaan silattujen kuoriihmisten ajanvietettä.

Tämä lehti ojentuu kohti työväkeä, kansaa. Siksi ponnistelemme hävittääksemme alemmuustunnon painaman, vihaa nostattavan tuntemistavan, sillä tämän lehden katsannossa ei ole arvoasteita, ei säätyeroa, on vain eri kehitysvaiheissa hapuilevia ihmisiä.

Tämä lehti ponnistelee, että ihmiset irtautuisivat rahan siteistä, sillä raha on ihmiselle kahle, sielun kiduttaja. Rahan himo on vihan ja rikollisuuden aiheuttaja. Raha tekee ihmisestä alhaisoihmisen, sisäisesti pienen. Siksi raha ei saa muuttua päämääräksi, vaan se on vain välikappale.

KORKEAMMAN MORAALIN VAATIMUS

Kansojen historian pyörä pyörii alati kiihtyvällä nopeudella, mikä on todistuksena siitä, että kiivas käyminen, syvä muuttumisprosessi on tapahtumassa kansojen ja heidän johtajiensa sieluissa. Niinkuin aina, milloin jää, kahleet puristavat rautaiseen pakkopaitaansa ulkokuoren, on käyminen kuoren alla kuumaa, raskasta. Niin nykyisellä ajankohdallakin. Vuosikymmeniä kestänyt materialistiseen ajatteluun pohjautuva ja siten ihmisessä vain hyötyvaistoon vetoava ihmisen sisintä saastuttava ja kylmentävä kasvatussuunta on saanut aikaan vaarallista tuhoa ihmisyyden ja kulttuurin viljelyn alueella, mutta ihmisen ydintä, sielun kuumaa alkusydäntä, mistä nousee tervettä elämää rakentavien, purkautuvien voimien työksi muuttuva kuohu, se ei ole saanut vielä tuhotuksi.

Suomen kansa elää raskasta routa-aikaa. Rahan ja vallanhimon pystyssä pitämä puolue-elämä uhkaa luovaa sivistyskehitystämme taantumuksellisena diktatuuripeikkona niin vasemmalta kuin oikealta tai keskustasta. Eikä vain taantumus, vaan rikollisten voimien rynnistys kansamme sisäisen sielunitsenäisyyden hävittämiseksi. Elämmehän toisiaan takaapäin syövän ja vakoilevan moraalisen epäluottamuksen ja juuri tähän epäluottamukseen liittyvän, oveluudessa huipennetun liehittelyn ja lahjusjärjestelmän valtaaikaa. Aikamme tunnusmerkkinä on alhaisoihminen, jonka sisäinen purkautumisvoima on siinä määrin tukahdettu, että se ei reagoi, ei ponnahda päästäkseen tästä liejusta ylös. — Tehtävämme on etsiä porttien ruostuneihin lukkoihin avaimia, miten yhä syvenevä voimien jäykistyminen saadaan ehkäistyksi, miten saadaan aikaan herätys, terveyttä tuova purkautuminen. Jokaista taistelevaa sielun itsenäisyystekoa, olkoon kysymys yksilön tai koko kansan elämästä, edeltävänä tienavaajana on itsenäisyysajatus ja päättävä, tinkimätön itsenäisyystahto.

Lähdemme näkökannalta, että sivistystä rakentava elämän keskus on ihminen, ihmisen sisäinen olemus. Pyrkiessämme tunkeutumaan aikamme kipeitä probleemeja aiheuttaviin syihin, johtavat kaikki kiertotiet Roomaan: itseensä ihmiseen. On yksinkertaista ja selvää, että rappioihminen tuottaa rappeutuneita tuloksia. Tätä todistaa koko historian kiertokulku. Elämän ulkonaista, aineellista nousua seuraa aina sisäisen unohtaminen, unohtamisen jälkeen sisäinen rappio. Sisäisen rappion jälkeen pian myös saavutetun ulkonaisen, esteettisen loiston rappeutuminen, kunnes tämän jälkeen ulkoa tuleva puristus saa aikaan sisäisen herätyksen, puhdistumisen, ja jälleen alkaa uusi nousukausi uuden unohduksen tuomine vaaroineen. Mutta voimme huomioida, kuinka sisäisten tilitysaikojen kohdalla on päätymys aina sama, ainoa pelastuskeino: k o r k e a m m a n m o r a a l i n v a a t i m u s. Näin on koko historian kehityskulku ulkonaisia muotoja luovan moraalin nousun ja laskun historiaa.

Korkeamman moraalin vaatimus! — Nykyhetken ilmassa kohoaa jälleen kansojen elämää uhkaavana kaameana tuhopeikkona Juudas-tragedian synkkä päätepiste, sota, kansojen sota kansoja vastaan. Maailman kulissien takana käydään kansojen sielun pyhimmillä arvoilla likaista kauppaa. — On tietysti niin kuin näitä asioita hoitelevat jännityksen säännöstelijät, diplomaatit ja reaalipoliitikot laskevat — sota sen ja sen ajan kuluttua on varma. Ajan hengessä kaikuu alati vahvenevana sävelenä, varmaankin noiden sodan reaalipoliitikkojen mielestä naiivien idealistien haihatteluna, mutta kuitenkin selvänä kaikuu ääni, *miten* saataisiin aikaan jännityksen sovintoon johtava laukeaminen, *miten* voitaisiin muuttaa kehityksen valtavan virran suunta käyttämällä uudella tavalla

kansojen ja yksilöiden elämän kohtaloita ohjaavia peräsimiä. Aikamme ilmassa kaikuu korkeamman moraalin vaatimus ikäänkuin pelastussignaalin soitto. Ajan ilmassa kaikuu Kristus-ääni, idealismin ääni — kaikuu ilmassa kärsiäkseen marttyyriuden.

Korkeamman moraalin vaatimus! — Kun ihmisen tajuntaan polttaa valonuolensa uusi tietoisuus, ei hän saa itsestään tuhotuksi tuota ääntä. Tehtävämme on etsiä teitä niille salatuille voimanlähteille, missä on korkeamman moraalin, jalostuneemman eetillisyyden ravinto kätkettynä. Päädymme jälleen uskontoon. Ehdoton vakaumuksemme on, että kunkin ajan moraali-ihminen on uskontoon pohjautuvan siveellisen kasvatuksen tuote. Ilman uskontoa ei jatkuva sivistyskehitys ole mahdollinen, sillä ihmisen sisäinen paattos eli ikäänkuin höyrynpaineen tavoin vaikuttava rakkaus- ja totuusvoima on kotoisin uskonnosta. Hävittämällä ihmisestä tämä sisäisten paattosvoimien kasvattaja, hävitetään hänestä luovan kehityksen mahdollisuus. Niin pian kuin ihminen muuttuu uskontoon nähden välinpitämättömäksi, saa hän moraaliseen olemukseensa vuodon. Tehtyään rehellisyystaistelussaan yhden peräänannon, hän tekee monta: luopion tragedia on muuttunut todellisuudeksi.

Päädyimme uskontoon. Mutta mistä johtuu, että virallinen uskonto on menettänyt aikamme ihmisen sielussa suurelta osalta tehonsa? Vastauksessa voimme käyttää vertauskuvana hengellistä sanontaa: f a r i s e u k s e t o v a t h ä v i t t ä n e e t m e i l t ä u s k o n n o n. Nykyhetken tietoisuusihminen näkee sisälle. Jos ääni ei vastaa hänen odotukseensa, hän laukeaa, väljähtyy, sammuu. — Kirkon isät menköötkin hetkiseksi kammioonsa, astukoot senjälkeen joukkojen keskelle todistamaan puheensa teoillaan.

Päädyimme uskontoon. — Käsityksemme on, että tulevaisuuden uskonto on oleva sisäisen heräystapahtuman kautta avautuva, intuitiivisesti vaistotun, eletyn ja nähdyn tiedon läpitunkema uskonto: K r i s t u s - k e s k e i n e n m o r a a l i u s k o n t o. Alamme aavistaa seisovamme uuteen avautumisen kynnyksellä. Tieteen, taiteen ja kirkon johtavien persoonallisuuksien jokahetkinen lähentyminen, henkisellä ja hengellisellä alalla jo nykyhetkellä vaikuttavat herätysliikkeet ovat enteellisiä. Elämme sisäistä kypsymisaikaa, tulevaisuus on näyttävä lunastusuhrien kalleuden.

Nykyhetken maaperässä ei omaa mikään aate, ei mikään valtava tunne joukkoja yhdistävää kasvun voimaa. Kaiken tahraa häpäisijäin hajoitusnuolet, mutta sitä kiihkeämpänä kaikuu ajan ilmassa kuin Jumalan hengen kutsuna korkeamman moraalin vaatimus. Elävän sanan valta, joka on polttanut vakonsa ihmisen uinuvan tajunnan halki herättäen siellä soimaan korkeamman tietoisuuden sävelen, ei milloinkaan soimasta lakkaa. Moraalin vaatimus on rehellisyyden vaatimus, idealismin ääni. Ihminen ei tiedä mitään itsestään, hän on useimmiten toista, mitä selittää olevansa. Jokainen ihminen on syvimmässä sielussaan idealisti, sillä jokaisen sydämessä polttaa rehellisyyden ääni. Tämän äänen voittoon vieminen merkitsee materialismin kuolemaa.

Aikamme on kahden maailmankatsomuksen, kahden henkivallan välinen taistelu, ihmisen sielun kaksinaisuuden ikuinen tragedia: kieltäjä ja uskovainen. Inhimillisyyden ymmärtämys on ihmisen ainoa lohtu. Ilmassa kaikuu korkeamman moraalin vaikutus, Jeesuksen anteeksianto Juudakselle. Kuunnelkaa ajan hengen säveltä, katselkaa merkkejä ilmassa ja maassa!

OULUNLAHTI, 1. 1. -36.

YRJÖ KOIVUKARI

Juho Mäkelä

ihmisenä ja taiteilijana

Huhu tietää Juho Mäkelästä kertoa, että hän kuuluu "maan hiljaisiin", joka harvoin sanoo mitään lähimäisestään, vielä harvemmin itsestään. Helposti voisi ajatella, että taiteilija on luonteeltaan juro ja sisäänpäin kääntynyt; niin ei kuitenkaan asianlaita ole: hän on vilkas, terävästi huumorintajuinen, ja sille, joka hänen lyhyitä, yllätyksellisiä, asian ytimeen iskeviä lauseitaan on oppinut kuulemaan, erinomaisen seurallinen toveri.

Mutta kun aivan uusi oululainen julkaisu tahtoo palstoillaan sanoa sanan Oulun tunnetuimmasta taiteilijasta, tulee ilman muuta mieleen, että puhe nyt kohdistuu nuoriin, ja näitä nuoria ajatellen ensi kertaa yritetään, vaikkapa kuinkakin suppeaa synteesiä Mäkelän taiteilijaelämästä.

Taidekoulun käytyään lähtee Juho Mäkelä kenties rohkeammin kuin yksikään nyt sormella osoitettava taiteilija avaraan maailmaan kokemattomana, kieliä osaamattomana, mutta vastustamattoman kauneusjanon ajamana, vain nähdäkseen, kuten hän omalla karulla kielellään ilmaisee, "mitä Michel Angelo on oikeastaan tehnyt." Tosin Paananen osittain häntä seuraa, mutta yksin hän istuu Tiberin tummia aaltoja tähyämässä, maalaamassa Rooman ruumishuoneita, taikka sumussa tuijottaen Thamesin samean veden outoon kauneuteen. Silloin vielä Mäkelän veressä palaa kauneuden palvonta puhtaana ja mahtavana intohimona; keneltäkään perinteitä saamatta ja kenties yksinäisempänä kuin koskaan elämässään, hän herkällä taiteilijakädellään luo teoksia, joista eräiden maine kestää niin kauan kuin Mäkelän nimeä yleensä mainitaan ja joissa vesivärimaalauksen tuntijat ihmeekseen huomaavat jotakin sellaista, jota ennen ei ole voitu paperille vangita.

Mutta kun taiteilija pian tämän yksinäisen matkansa jälkeen uudestaan joutuu ulkomaille, on hänellä seuranaan miehet sellaiset kuin Sallinen ja Ruokokoski, joista edellinen kenties rajummalla neroudella kuin koskaan on tässä maassa nähty, taistelee taiteen vapauttamisen puolesta ja pohjattomassa etsinnässään päätyy primitivismiin; Ruokokoski taas pinnallisempana, iloisempana ja jos mahdollista, vieläkin sanavalmiimpana hukuttaa paperinsa ja kankaansa sellaiseen värihehkuun, että se on pohjoismaissa aivan aavistamatonta. Hiljainen, puhdassydäminen Mäkelä joutuu tällä tavoin temmatuksi bohemi-elämään, jossa hän pysyy ja jota kannattaa uskollisena kuin kulta, mutta johon hän ei pohjimmaltaan kuulu: kenties jo silloin hänessä versovat ne idut, jotka sitten myöhemmin nostavat hänet rauhaan ja kirkkauteen.

Näiden lahjakkaiden toverien vaikutuksen alaisena Mäkelän herkkään ja hienoon maalaukseen tulee kapinallisuutta ylen rohkeiden ja ehkä tahallisesti ärsyttämään tarkoitettujen rinnakkaisvärien asetteluna; mutta kohtalon käsi taluttaa hänet Ouluun, jossa hän avioliittoon mentyään hiljalleen havaitsee, kuinka syvällä ja perinnöllisinä hänessä itävät yhteiskunnalliset vaistot, ja jossa hän ensi kertaa aivan kuin sävähtää huomatessaan sen lumouksen, jonka karu pohjalainen maisema, jo-

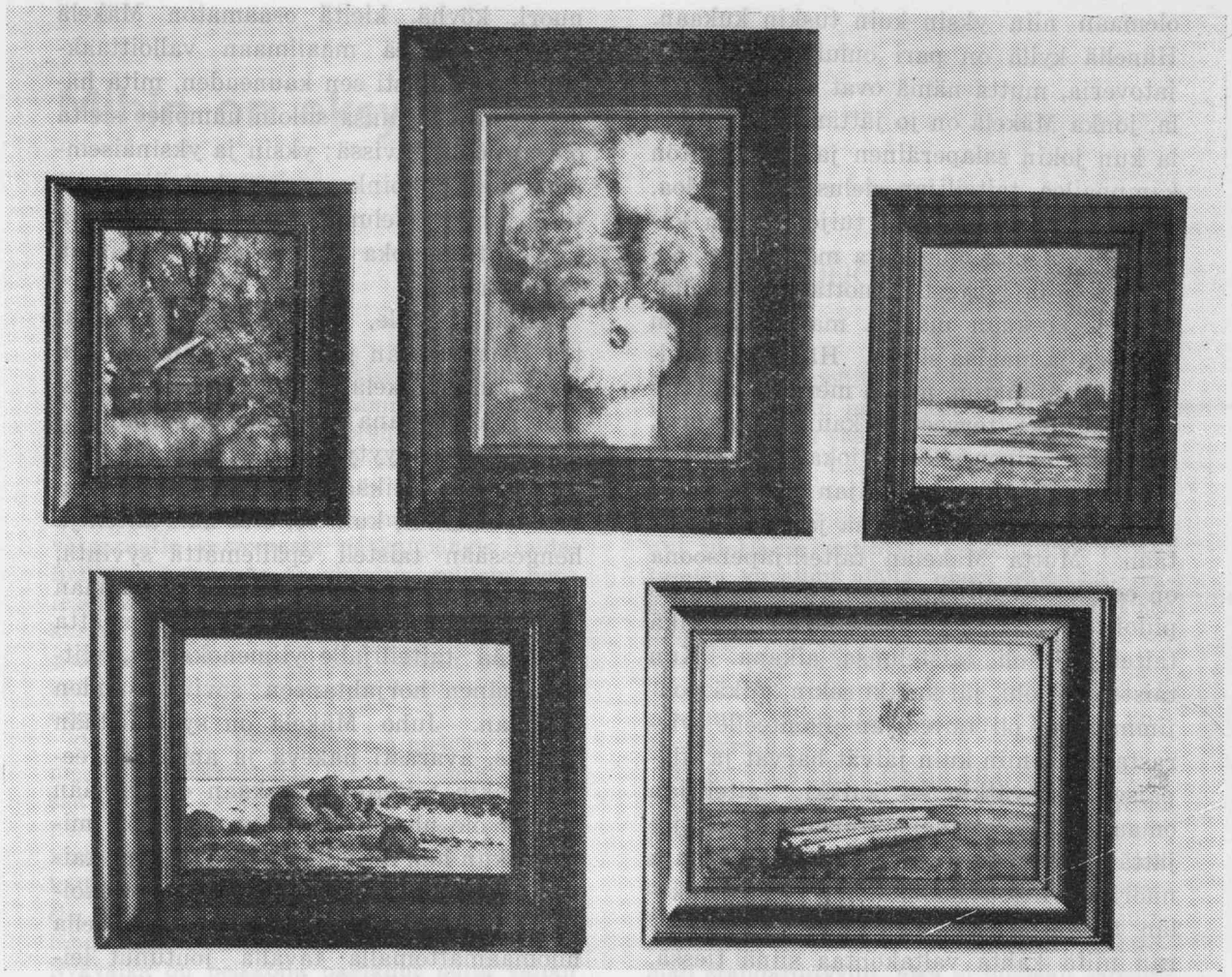

Kuvat on antanut sanomalehti Kaleva käytettäväksemme

ku puu, joku pensas, joku alakuloinen ranta nostattaa hänen sydämessään.

Samalla hänelle käy sisäisesti selväksi, että ei *intohimo* ole hänen taiteensa pohja, vaan *hartaus*. Muistuu mieleen voimakkaan suomalaisen taiteilijan Gallén-Kallelan tutunomainen valitus Eino Leinolle, kun hän huomauttaa ikävuosien lisääntyessä, että männyn kylki ei paista hänelle enää samoin kuin ennen; Mäkelä havaitsee tämän tosiasian paljoa varemmin ja paljoa yksinäisemmin. Hän lähestyy aiheitansa hartaana ja aivan kuin pyytäen; tuskin tekee taiteilijalle vääryyttä, jos vertaa häntä esi-suomalaisiin metsänkävijöihin, jotka puhtoisimpiinsa pukeutuneina, metsän emännälle köyhää hopeaansa vuollen, hiljaa ja suostutellen lähtivät eräretkilleen. Jotakin semmoista aavistelisimme liikkuvan taiteilijan sielussa, kun hän aivan kuin anoen tavoittelee paperille lumisateen hiljaista ilmiötä, öisen lyhdyn hiljaista ja salaperäistä valoa, taikka voimakkaan tuulen näkymätöntä kulkua.

Mutta jos kerran tämä kirjoitus on, kuten edellä viitattiin, omistettu nuorille, on silloin myöskin korostettava puheenalaisen taiteilijaelämän syvintä, korkeinta ja kirkkainta taistelua. Hän palaa vaellusvuosiensa jälkeen, oikeammin niiden keskellä, Ouluun, joutuu naimisiin ja joutuu

olemaan niin yksin kuin tuskin kukaan. Hänellä kyllä on pari oululaista taiteilijatoveria, mutta nämä ovat kehitysasteella, jonka Mäkelä on jo jättänyt, ja samalla kun jokin salaperäinen ja selittämätön kamppailee taiteilijan sielussa esiintuloa, hän yksinäisenä joutuu tuijottamaan karua, alakuloista oululaista maisemaa. On rohkeasti ja lyhyesti sanottava, että Mäkelä ei koskaan maalaa maisemaa: hän elää sen ja maalaa sitten. Hänellä on kuitenkin vaatimaton, mutta merkillisen viihtyisä kotinsa, terveet ja kauniit lapsensa, ja elintarmoinen puoliso, joka on kuin kirjoittamaton luku taiteilijan elämässä ja joka syvällisesti ymmärtää ja tukee miestään. Mutta Mäkelän taiteilijapersoona on eetillisesti niin puhdas, ettei ole tarvis piiloittaa sitä taipumusta pikariin, mikä taiteilijalla oli taistelunsa aikana. Kun taistelu oli ohi, jäi kaikki sekin, mikä pohjimmaltaan oli taiteilijan luonteelle vierasta, pois, niin kuin jäivät harvat ja tilapäiset ystävätkin — kaikki, taiteilijan omaa kieltä käyttäen, "turhuus" jäi: jäi jättämättä. Mutta kun tämän kirjoittaja nuorille viittoo huomionarvoisena Mäkelän taiteilijatietä, korostetaan vielä kerran niitä kahta valtakohtaa siinä tiessä, joihin nuorison on syytä kiinnittää huomionsa: yksin ja kenenkään auttamatta nuori, köyhä, kieltä osaamaton Mäkelä rohkenee lähteä maailmaan valloittaakseen ulkonaisesti sen kauneuden, mitä hänen palava sielunsa silloin uumoilee sieltä olevan löydettävissä; yksin ja yksinäisempänä kuin milloinkaan sama taiteilija taistelee oman sielunsa siihen rauhaan ja kirkkauteen, joka nyt on sen pysyväisenä voimana.

Niille nuorille, joille kirjoittaja omistaa sanansa, hän puolestaan, samalla kun pitää Juho Mäkelän elämänkulkua suorastaan rohkaisevana viitteenä taiteilijan vaikealla tiellä, tyytyy vakuuttamaan, ettei kirjoittajaa mikään koskaan ole syvemmin loukannut, kuin se, että kun taiteilija hengessään taisteli epäilemättä syvintä, vaikeinta ja puhtainta taistelua, samaan aikaan ulkonainen kritiikki, tahtomatta myöntää taiteilijalle ylimenokautta, viittoili hänen horjahtaneen sovinnaisuuden helmaan. Juho Mäkelä on sydämeltään puhdas, avarasti näkevä ja ankarasti eetillinenkin taiteilija; koskaan elämässään hän ei ole uhrannut sovinnaisuudelle mitään; kun hän on taiteestaan karsinut kaiken, mikä edes voi vivahtaa keinotekoisuuteen, on hän sillä monen monella huomaamattomalla tavalla joutunut leimaamaan siihen sisäisten taistelujensa jäljen.

JALMARI KARA

AURINKOTIEN PORTILLA

Jos pelkäät tulta
mene vain,
mene hengen haaleuteen!
Jos tuntuu ahdistetulta,
mene väljempään
hämyvaaleuteen!
— Voit jättää tulen tään!

Jos polttaa valo,
mene vain!
Toki löytänet pienenkin.
Toki rauhaa tarjoo salo
kesin, tuiskusäin
— jos lienenkin
sua vietellyt valoon päin.

Niin auringosta
luovu vain!
Tuli ei ole heikkojen.
Älä koskaan päätäsi nosta.
Mene nöyränä luo
pikkuveikkojen.
— Valo tahtojille suo!

EINO PITKÄKOSKI

Mihin on eksytty

eli

tyyli persoonallisuuden ilmentäjänä

Kun on lukenut meikäläisen johtavan kirjallisuusarvostelun parhaimmiksi tunnustamat, kokeneemman nuoren kirjailijapolven romaanit, on jäänyt ehkä samanlaisen tunnelman valtaan kuin tämän kirjoittaja, liikkuessaan pari vuotta kuvaamataiteemme kevätparaatia katsomassa pääkaupungin taidehallissa; harmaata ja violettia, milloin haaleammin, milloin tummemmin vedoin, raskasta, painostavaa realismia, vähän runoutta, pulakompleksin kahlimaa uskon puutetta katsoa kirkkaammin kasvoin koettua ja myös edessäolevaa.

On tuntunut siltä, ikäänkuin meidän aikamme, eräitä poikkeuksia lukuunottamatta, olisi saavuttanut yhteiskunnallisine probleemoineen, pulineen, työttömyyksineen yliotteen kirjailijasta, nuorestakin, jolla pitäisi ennenkaikkea olla idealisen ihmisen rohkea fantasia, värikäs maalaustaito, usko runoon. On lähdetty kahlomaan ajan mustassa lumessa. Nykyaika on peikkona painanut näitä vähän aikaisemmin niin ylöskatsovia kasvoja matalaan maahan, sen mustaan ja ruskeaan, joka eritoten vielä suurkaupungin kasvatille kukkii vain asfaltin kuonaa.

Olenko ilkeä, jos vielä huomautan, että yksi kukka on kuitenkin kukoistanut yli tämän kaiken, vehreänä, tuoksuvana, hyvinvoipana. Arvostelumme on tänä harmaan, epätoivoisen ajan vangitseman proosan yllä heloittanut sanonnassaan runollisena, tyyliteltynä, aina viimeisen muodin mukaan puettuna. Arvostelun esseetaide voi merkitä tililleen saavutuksia, jotka ovat ylittäneet arvosteltavat ja, mikä epäjohdannainen tulos, jopa tuottaen arvosteltavaan teokseen tutustuvalle, paljon odottaneelle lukijalle pettymyksen.

Pohtimatta ollenkaan niitä monia ulkonaisia tekijöitä, jotka tähän ovat vaikuttaneet ja jotka tiettävästi ovat lähteneet viemään monta rohkeaa, idealisesti runoonsa uskovaa nuorta uhraamaan ajan materialistisille hengille, luopumaan joko minästään, tai päinvastaisessa tapauksessa hakemaan sille tyydytystä jopa poliittiseen läheisestä pessimismistä, haluaisin puolestani kohdistaa ajatukset tässä siihen vaaraan, mihin erikoisesti meidän aikamme näyttää säälimättömästi johtavan lähinnä proosan viljelijän. Mahdollista on, että psykolooginen näkemys on saavuttanut suuriakin voittoja ajankohtaisten tapahtumien kuvailun alalla, nuori, väkevästi reagoiva taiteilija on suoraan sanoen imenyt sen mustaa verta itseensä. Mutta sitä hän ei ole voinut olla tekemättä uhraamatta jotain. Tuntuneeko katkeralta sanoa, että se on tapahtunut taiteellisen tekijän, t y y l i n kustannuksella.

Tämä väite tullee tuskin yllätyksenä. Emme voi kieltää, että meidän aikamme realismi, joka arkielämässä, aivan ulkopuolella taiteen, ei vihaa mitään muuta niin katkerasti kuin aatetta, idealimia, on ilmaisumuodokseen harvoja, mutta ei loistavia, poikkeuksia lukuunottamatta, kehittänyt jonkinlaisen runottoman standardityylin, joka ei missään tapauksessa voi tehdä oikeutta synkimmällekään todellisuuskuvaukselle. On voinut todeta paljon tällaista persoonatonta tyyliä. Pyrkimys voi olla äärimmäisyytenä oikeutettukin, milloin on ihanteena objektiivisen viileä, ylhäinen tyylitön tyyli, mutta, jos kulkeminen tällaista eetillisen kovaa ja kirkasta ilmaisua kohti sopii ottaa sanokaamme Toivo Pekkasen ihanteekseen, ei ole yhtä sanottua, että se sopii jollekin toiselle. Useimmissa tapauksissa voi tulos olla täysin negatiivinen ja pudota viikkolehtiproosan tasolle, kuten kovin helposti voi toisinaan käydä itselleen Toivo Pekkasellekin, milloin hän ryhtyy käsittelemään hänelle vierasta laajempaa kokonaisuutta.

Persoonallisen minänsä kuuleminen tyylikysymyksessä on jokaiselle, joka aikoo kirjoittaa, ensimmäinen ehto. Siinä meidän tulisi ottaa oppia kirjallisuuden suurista nimistä (kuvavaa, että siitäkin täytyy tällä hetkellä huomauttaa!) ja siinä meidän nuorelle proosalle kelpaavat hyvin viitteen antavina mei-

dän oman kirjallisuutemme nimet, sanokaamme Kivi ja Aho, jotka alkuperäiseen kalevalaiseen runokieleen pohjautuvan kuvakauneuden etsijöinä ja löytäjinä ovat kohonneet esikuvallisiksi tyylin mestareiksi ja suomenkielen kehittäjiksi. Kuinka raskasta onkaan kaunista kielellistä ilmaisua etsivän todeta, mihin taantumukseen on päätynyt tämä uudenaikainen standardityyli verrattuna Kiven rehevään, kansanomaisessa kuvarikkaudessaan nerokasta alkuvoimaa ilmaisevaan ja Ahon saman kansanomaisuuden korkeimmaksi kulttuurityyliksi hiomaan kielen täydellisyyteen.

Missä piilevät sitten syyt tähän suomenkielen alkuperäisen kuvakauneuden omaavan tyylin halveksuntaan? On ainakin ilmennyt monta kertaa julkisuudessa esiintyväin, siis ehkä myös yksityistä neuvoa antavain ja kustantajain palveluksessa toimivien, arvostelijoitten hienoina, puhtaasti kielellisesti tyylisuuntaviitteinä olevan toivottavaa pyrkimyksen jo mainitsemaani persoonattomaan standardityyliin. Onpa menty niinkin pitkälle, että on julkisuudessakin nähty oppineiden, elävää runollista vaistoa vailla olevien kielentutkijain saivartelevia kieliopillisia väittelyitä. — Milloin taidehistoria kulkee edellä ennen taidetta? Samoin voiko kielioppi, joka on ja saa olla ainoastaan tutkijan tieteellisesti pätevä toteamus kielen olemuksesta, määrätä kielen lakeja? Vai pitäisikö luovan runoilijan hyljätä oman kielimurteensa tarjoamat, vivahderikkaudellaan korkeampaa tyylimuotoa luovat kauneusarvot! Runoilijan katsannossa älköön koskaan kielioppi olko kielen kahlitsijana persoonallisen tyylin värikkyyden haalistaja.

Kirjallisuuden lajitteleminen karsinoihin ei ole helposti itseänsä tämän alan tieteellisinä edustajina pitävienkään hallittavissa. Jokaisen tyylin pitäisi ilmetä kirjailijan omien persoonallisten tuntojen ja näkemysten kuvastimena, mutta väittäisin, että tässä juuri tyyli on tekijä, joka voi näitä puutteita salata ja eksyttää vain pinnallisen muotoanalyysin hallitsevan arvostelijan.

Itsekukin etsii itse ilmaisukeinonsa ja taideteos syntyy sinänsä itsestään, purkautuen esiin milloin tyynen lyyrillisenä purona, milloin valtavan paattoksen koskena. Aikamme raskauden vuodet eivät ole vielä synnyttäneet, me elämme niiden puristuksessa ja tulemme kai olemaan realisteja. Mutta pohjalla meissä elää idealinen ja romantiikkaan taipuvainen ihminen. Muistaen, että meille ajastamme ennen kuvaustakin lähinnä kuuluu aate, on meidän siltikin tultava siihen, että uskoa runoon ei saa jättää. Ei tapahdu ensi kerran julkisuudessa näinä viime aikoina, että muistutetaan, kuinka vähän on joukossamme niitä, jotka uskaltavat ja haluavat runon kukkaa vaalia mustan ajan yli uutta, valoisampaa varten. Meidän on vielä uskottava siihen, tietoisina myöskin siitä, että sen aika on tuleva. Kymmenkunta vuotta sitten eräät nuoret tulenkantajat melkeinpä pelkällä rohkeudellaan heittivät kansaa hämäännyttävän katseensa ulos yli maan rajojen, nuorelle kirjallisuudelle oikeutta ja eurooppalaisuutta vaatien. Tuskinpa tämän vuoskymmenen aikana materialismi olisi tyystin vanginnut nuorten ääntä kullallaan. Emme usko näin olevan. Lähtekäämme yhteisesti siitä, että viime vuodet ovat olleet määrätyn vakavan perustan rakentamista, perustan, joka ei ehkä aina ole runon ystävää miellyttänyt. Mutta kun meille kaikille on yhteistä kuitenkin väkevä luottamus tulevaisuuteen, meidän täytyy olla enemmän idealisteja, ja ei aina yksin sanassa, vaan myöskin kirjoitetussa. Mehän tiedämme, että Suomen kirjallisuuden aika on tuleva. Maamme fyysilliset edustajat, ruumiinkulttuurin miehet ovat maailman stadioneilla lyöneet hämmästyksellä Euroopan ja muiden maanosien valitut edustajat. Kuvaamataiteemme ja musiikkimme ovat taivaltaneet maanosien rajoja tuntematta. Ne ovat löytäneet ilmaisunsa, sisältä päin kohoavan tekniikkansa — tyylinsä, jolle vain aito, kansallisesta maaperästä kohoava tunnepohja on taannut voiton myös kansainvälisessä puntarissa. — Meidän nuori kirjallisuutemme, uskallettakoon siihen luottaa, on vielä juuri kansallisella pohjallaan tekevä tämän, on löytävä suuren tyylinsä. Sillekin on koittava uudistuksen ja ylösnousemuksen aika. Lähteekö se liikkeelle yksinäisenä, hiljaisena vuoripurona, vaan yhteisenä valtavana kyminä, se riippuu erikoisesti nuorista kirjailijoista, sillä vain nuoret voivat olla uudistajia. Se kymi olkoon niin vuolas, että se tulvii yli luvattujen rantojensa — kostukoon siitä tulvasta vähemmän hedelmälliset arvostelunkin laidunmaat. Vetäköön se mukaansa nekin voimat, jotka eivät vielä ole kypsiä näin ideaaliselle näkemykselle. Meidän vuosisadallamme ei mielestäni ole mitään syytä pelkoon, että siitä tulisi naiivia "sinisyyttä", se on oleva todellisuuspohjaista, järkähtämättömän oikeudenmukaista, jopa kirurgisen kipeää niille, joihin se sattuu. Mutta tämä näkemys pohjaa runoon, se uskoo ylösnousemukseen ja aatteeseen.

VILHO HYTTINEN

VALINNAN VAISTO

Pohjolan asukas on pysähtynyt edessään aukeavan aavan reunaan. Edessä on pitkä taival. Porrastie on loppunut, mutta hän tietää, että hänen on kuljettava eteenpäin. Ja hän kulkee. Hänen vaistonsa johtaa hänet yli pettävien suosilmäkkeiden erämaassa, missä ei ole muuta turvaa kuin Jumala, sen hän hyvin tuntee.

Pohjolan asukas on monta kertaa seisonut suurten koettelemusten hetkiin sisältyvän äärettömyyden edessä. Merkillistä, hän on sen hallinnut, hän on voittanut. — Hänen luonnosta imemänsä veri on kasvattanut häneen valinnan vaiston, kyvyn eroittaa toisistaan tiet.

— — — —

Erämaan asukkaan luokse on saapunut Valloittaja kädessään kaivospora, silmissään palaen valloittajan himo. Porrasteiden polkija on nähnyt vieraan silmissä palavan himon. Hän on vihannut, musta, sakea viha on hetkeksi täyttänyt hänen aivokarsinansa. Hän on ymmärtänyt, että vieras valloittaja on tullut ryöstämään häneltä valtakunnan.

Mutta vieraan kädessä on välkkynyt kultapora, silmissä tuikkinut houkutuksen tuli. Erämaan asukas on tahtonut vihata Valloittajaa, mutta hänen silmiinsä on tarttunut kullan välke. Valloittajan himo on muuttunut himoksi hänessä. Yhtäkkiä hän tietää, että edessä on pitkä taival. Ja himo nielee hänet, hän tempaa käteensä poran. Hän tahtoo raivata porrastiensä mustiin uumeniin, läpi soiden ja kallioiden syvyyksien aarrekätköihin, johon ei soi hänelle enää korven soitto, ei vaaran vaatimaton yrtti tuoksu. Hänen korviinsa kumisee tunturin kallioseinistä höyrypyörien jyske, silmien edessä uumenten kulta palaa. Erämaan asukas rakentaa uutta taivasta, valtakuntaa.

— — — —

Porrastie on loppunut. Valtakunta on rakennettu. Valloittajan käden takoma teräs on murskannut salojen neitseellisen rauhan. Sammalta, jäkälää kukkineet tunturin laet ovat luovuttaneet sydämensä kullan, soista on noussut mehu ja öljy. Erämaan asukas on määränsä saavuttanut. Kaupunki on kasvanut ympärille. Ovat tehtaat, ovat tiedon pajat.

Himo on niellyt erämaan asukkaan kerran, himo on neuvonut hänen käteensä poran — himo on hetkeksi humaltanut hänessä elävän valinnan vaiston. Hän on kulkenut ohi pettävien suosilmäkkeiden erämaassa, korpi on laulanut hänen sieluunsa vapauden laulun, mutta kullan palo ja höyrypyörien jyske on tehnyt salon sävelet hiljaisiksi. Valloittajan himo on laulanut himona hänessä, kunnes uusi valtakunta on rakennettu.

— — — —

On kasvanut kaupunki ympärille. Valtakunta on rakennettu. Ovat tehtaat, ovat tiedon pajat. Porrastie on lopussa, kulta ei enää pala. Erämaan asukas katselee tekojansa ovatko ne hyvät ja silloin värähtää syvällä hänessä korven kuiskaus. Erämaan Henki on herännyt hänessä. Hänessä alkaa soida salojen laulu, kutsua sammalen tuoksu. Kulta ei enää silmissä pala, lyijy painaa jaloissa, kivimuurit ahdistavat. Hän tuntee: höyryvasarat ovat takoneet jumalaa, joka on tahtonut tehdä hänestä orjan. — Hän kutsuu luoksensa pojan.

— Minä lähden. Seuraatko mukanani?

— Mitä? Lähdet? Mihin?

— Sinne, mistä tulin.

— Olet hullu.

Isä näkee, miten pojan silmissä kulta palaa. Ja samassa kutsuu poikaa jo tehtaan pillin soitto.

— Olet hullu. Minulla on kiire.

— On kiire minullakin.

Tärähti pojan kasvoilla kerran, mutta häntä kutsui tehtaan pillin soitto.

Erämaan asukas nosti käteensä matkasauvan. Vielä on korpea hänelle. Hän menisi sinne, missä ei sammu valinnan vaisto. Hän menisi sinne, missä hän on kuningas, missä Jumala on miehen ainoa johdattaja.

— — — —

Erämaan asukkaan askel on hidas. Lyijy jaloissa painaa. — Sinne jäi poika . . . Hän kompastuu, lyijy jaloissa painaa. Mutta sitten laantuu taas tuskan syvyys. — Pojan kasvoilla tärähti kerran — laantuu — taas tuskan syvyys. — Hän on vanha, hän ei ymmärrä tätä teräksen aikaa. Ja tärähtihän pojan kasvoilla kerran. Erämaan asukas uskoo: ei ole sammunut valinnan vaisto, on jäänyt elämään siemen.

OSMO UURAS

ANALYYSISTA SYNTEESIIN

Voimme todeta, että suomalainen romaani elää tällä hetkellä vaihdekautta, siirtymistä jokseenkin hedelmättömäksi jääneestä erittelystä johonkin uuteen synteesiin. Ainakin allekirjoittanut on huomaavinaan surullisia enteitä siitä, että nuorten kirjailijain mielet alkavat kyllästyä analyysiin, erikoisesti psykoanalyysin nimellä meillekin myöhään Euroopasta lainattuun muotisuuntaan, jota on yritetty rähmiä parhaansa mukaan, mutta surullisen huonolla menestyksellä. Mielestäni niin huonolla menestyksellä, että mitään psykoanalyyttistä romaania meillä ei ole kyetty tuottamaan, siis ei ole vielä kyetty elävästi vaistoamaan, mitä psykoanalyysi oikeastaan on, niin hartaasti kuin asiaan ilmeisestikin on yritetty uppoutua teoriassa. Näin varmaankin osittain siitä syystä, että suomalaiset kirjailijat ovat lähteneet väärältä näkökannalta, he ovat yrittäneet jäljitellä, matkia eurooppalaista. Heille ei ole kirkastunut suomalaisen psyyken sisäinen kehitystapahtuma, siirtyminen vanhasta uuteen, vaan varsinkin porvarillisella taholla on alkanut ilmetä taantumuksellinen vanhaan palautuminen. Yritetään palata vanhoihin ihanteihin, löytää vanha tunnepohja, korotetaan arvoonsa vanha moraali, näin rakkauteen, näin uskontoon, näin sosiaalisiin kysymyksiin nähden. Ei huomata, että vanhaan palautuminen on mahdottomuus.

Jos asiantila on todellakin näin surullinen, on siitä johdonmukainen päätymys, että nuori suomalainen sivistyneistö ei ole kyennyt kysymystensä omakohtaiseen tilitykseen ja niiden uudelleen arviointiin. Ei ole päästy käsiksi niihin analyysiaineksiin, jotka avaavat valittavaksi, mikä on hyväksyttävää, mikä hyljättävää. On mielestäni yhdentekevää elämmekö kymmenen vai viisikymmentä vuotta jälessä Euroopasta, kun vain olemme omaperäisiä, kykenemme arvioimaan kysymyksemme mahdollisimman syvälle, siis kykenemme tunkeutumaan mahdollisimman hienosäikeiseen analyysiin ja sitä tietä pääsemme aikanaan oman maaperämme ja oman luonteen laatumme luomaan uuteen synteesiin. Meidän ei tarvitse mielestäni avata ikkunoitamme mihinkään Eurooppaan eikä minkään rapakon toiselle puolen, vaan sulkea ne kokonaan ja käyttää hiljaisuudessa terve alkuvoimamme oman sivistyskäsityksen kehittämiseen ja sisäiseen taisteluun kohotaksemme rohkeaan ennakkoluulottomuuteen ja itseluottamukseen.

Mitä tulee sitten kysymykseen onko todellakin erittelevän romaanin aika ohi, ymmärtää jokainen terveellä järjellä, että mihinkään synteesiin ei päästä ilman erittelyä. Sivistys itsessään on alati hienostuneempaa erittelyä, vasta näiden hienojen ainesten nojalla päädytään uusiin johtopäätöksiin, uuteen vakaumukseen. — Toteamme, että uutta vakaumusta ei ole, mutta miksi silti jo kyllästyminen tai pelko erittelevää romaanilaatua kohtaan? En mahda mitään, että löydän tässäkin asiassa syyn materialistisen ajattelun tuloksena eksyneen moraalin alueelta. — Koetan todistaa tämän väitteeni seuraavassa.

Jos loogillisesti jatkaa materialistista ajatusjärjestelmää mahdollisimman pitkälle menevän erittelyn avulla, päädytään aina sietämättömään umpikujaan: tyhjyyteen, mustaan, synkkään epätoivoon. Tämän käsitystavan mukaan rakkaus on yksinomaan tyydyttämättömän nautinnon himoon pohjautuva erotiikka, eläimellinen himo vailla eetillistä taistelua, vailla molemminpuolisen kunnioituksen, korkeamman moraalisen ja esteettisen kehityksen vaatimusta. Uskonto on kavalin liikeyritys, alhaisinta keinottelua rahan hankkimiseksi ja vallan säilyttämiseksi taantumuksellisilla valtaa pitävillä tekijöillä, joukkojen nukuttamista pysyttääkseen heidät pimeydessä. Sosiaaliset epäkohdat johtavat syyn järjestelmään, ei ihmisiin, jotka luovat järjestelmän. Usko ihmisen hyvyyteen, ihmisen rehellisyyteen ja uskollisuuteen on farisealaista tekopyhyyttä, jota on kavahdettava. — Kielletään tämä usko, mutta samalla tahdotaan olla rehellisiä (!) ja kuvataan kat-

keroitunut, lähimmäistään vihaava, alemmuuskompleksiensa käsissä kouristeleva ihmistyyppi alastomassa todellisuusympäristössään. Tähän kaikkeen sietämättömään, tympeään ja ahdistavaan, mutta varmaankin aikamme todellisuuteen, johtaa analyysi materialismin loputtomassa sumukehässä virtaavan kaaostajunnan. Siksi tätä kaikkea ei kestetä ajatella *läpi*, vaan paetaan, valitaan joku uusi muoti, turvaudutaan uuteen valheeseen, millä taasen täytetään kukkaroita. Tätä on materialismi. Kun siihen lisäksi liittyy järjestelmän vaatima tarkoitusperäinen sumutusvaikutuksen pyrkimys, ei sellainen mielestäni ole enää taidetta, vaan taiteen häpäisyä.

Seuratkaamme sitten toista loogillista linjaa, mihin johtaa materialistisen sumutilan lävistäneen, terveen, voimakkaan sisäisen näkemyksen kirkastaman tiedon asteelle kohonneen elämän voittajan, idealistin, jonka sielun paattosvoimana on kristinusko. — Ottakaamme samat esimerkit. Rakkaus on terveelle, ennakkoluulottomasti ajattelevalle, ihmisolemuksen todellisuuden huomioonottavalle ihmiselle sopusointuun johdattava, voimaa antava kahden ihmisen yhdistyminen, mihin sisältyy molemminpuolisen kunnioituksen, siveellisen antamisen ja vaatimisen luoma terve aistillisuus ja alati korkeampi kilvoittelu nauttivan esteettisyyden ja itseltään vaativan, toimivan eetillisyyden tiellä. Uskonto on tien avaaja, moraalisen ihmisen korkein kasvattaja, elämämme syvimpien arvojen valaisija. Sosiaalisten pulmien ratkaisussa siirrytään järjestelmän ja luokan syyttämisestä oman itsemme syyttämiseen, *ihmisen* parantamisen vaatimukseen ja sitä tietä uuden järjestelmän rakentamiseen. Työmies ei ole tämän maailmankatsomuksen mukaan mikään alemmuustuntojen painama, katkeroituneen vihan täyttämä proletariaatti, vaan paremminkin korkeimman kunnioituksen ja arvonannon ansaitseva ihmisyksilö ja isänmaansa kansalainen. Työnantaja ei ole enää myöskään yksinomaan työmiehen hikeä ja verta imevä roisto, joka täyttää vain omaa kukkaroaan, vaan hänkin on ihminen omine sisäisine vaikeuksineen. Sekä työntekijällä että työnantajalla on samojen lakien mukaan toimiva tunneolemus sisäisine tilityksineen ja kamppailuineen. Materialistin koston hengen tilalle astuu rakkauden luoma toisen vaikeuksien ymmärtämys ja osanotto. Vihan kiihdyttämässä tajunnassa laukeaa pakkomielteiden peloittavat hirviöt, sairauskompleksit alkavat hajaantua, syntyy vapaa, selkeästi näkevä ja kiihkottomasti asioita arvosteleva toimintatarmoinen uusi ihminen.

Siis mikä on oleva uuden romaanin suunta? En tahdo ennustella, teen vain loogilliset johtopäätökset edellisestä. Kun kerran suomalaista psykoanalyyttistä romaania ei vielä ole olemassa, tulee se aikanaan, menköön siihen sitten kymmenen tai viisikymmentä vuotta. Se romaani on paljastava pohjaa myöten materialistisen järjestelmän kurjuuden (Helvi Hämäläinen, Pentti Haanpää!), ja kun on päästy näkemään kurjuuden pohja, alkaa elämisvietin luomana ehdottomana pakkona uuden maailmankatsomuksen hahmoutuminen. On päästy analyysituloksiin, jotka paljastavat valheen, kirkastavat totuuden: alkaa uudenlaatuisen idealismin, uuden romantiikan, uuden elämänrikkauden aika.

Kansamme taistelee "kompleksiensa" uhreina, raha on muuttunut jumalaksi, joka taholla nahistetaan ja muristaan, vedetään sarviköyttä, mutta sitäkin sidottuna säkki sarvien suojaksi. Meillä vihataan kurjalistokuvausta, proletäärikuvausta, ei älytä, että senkin on elettävä aikansa. Jos se on aitoa, rehellistä, jos siitä on eliminoitu tarkoitusperätendenssi, päästy objektiiviseen sekä sisäisen että ulkonaisen itseensä sisältävään todellisuusnäkemykseen, on se taidetta ja on sen vaikutus positiivinen.

Usein syytetään kirjailijoita . . . Mikä pimeys! Kirjailijat, jokainen taiteilija tahtoisi olla rehellinen. Taiteen ääni on itsessään idealismin ääni, rehellisyyden ääni, mutta vallassaolijat vihaavat elävää, voimakasta rehellisyyttä, koska sellainen tietää kukkarovoiton kilvoittelijain rintaman murtumista. Siksi he käyttävät vastuuntuntoa vailla olevaa, diktatoorista mahtiaan ostaakseen nälkäkuoleman partaalla taistelevain ja sittenkin vielä heitä enemmän uskaltavain taiteilijain *sielun*, tehdäkseen heistä väärien jumalien palvelijoita . . . Varmaankin jokaisen ihmisen omantunnon ääni sanoo, missä ovat rikolliset, jos lähdetään rikollisia etsimään. — Meille on jokseenkin avoimesti nähtävänä, millaiset ovat sanomalehdistön ja kustantajien ja heidän orjikseen alistuneiden kriitikkojen suun-

tavaatimukset. Ja jos seurataan johtolankoja pitemmälle, katsotaan kustantajien kukkaroita ja kuihtuneiden sanomalehtineekerien puoluepolitiikkaa syvemmälle, täytyy meidän kurkistaa pankkien ja suurkapitalistien yksityishuoneisiin, kaikkiin niihin ydinlokeroihin, mistä johdetaan maailman politiikkaa, missä käydään kohtalokkaimmalla tavalla valtataistelu kahden henkivallan, valon ja pimeyden voimien välillä . . . Siirtyessä tähän elävään, molemminpuolisen jännityksen väliseen *vaikutuspsykologian* piiriin, tulee tajuttavaksi, että ainakin freudilainen psykoanalyysi on elänyt vaikutusaikansa ohi, sillä aletaan ymmärtää, miten sen tie tyypillisen materialismin päätymyksenä johtaa umpikujaan.

Ihmisen tajunnan pohjalla kummittelee aina pelko. Vain tämä voittamaton pelko aiheuttaa eksyttäviä "komplekseja". Materialistin raskain pelko on rahan menettämisen pelko, senjälkeen tulee hengen menettämisen pelko ja lopuksi tulevan elämän pelko. Nämä kolme mustaa hirviötä kasvattavat jättiläisiä tajuntaan, joiden puristuksessa terve hermovoima lopuksi tuhoutuu. Tuon raskaan kaaostilan läpäisseen ihmisen tajunta on voittanut kaikki nämä harhautumat. Hän näkee kirkkaasti, muuttuu elämänhaluiseksi ja alati toimivaksi.

Siitä me voimme olla juutalaiselle Sigmund Freudille kiitollisia, että hän on herättänyt vastareaktion, joka havahduttaa ihmiset tutkimaan myös sielullisen olemuksemme kirkkauteen johtavaa puolta. Hän on havahduttanut ihmiset jälleen tielle, jonka päätepisteenä loistaa Kristuksen rakkauden ikuinen voimavaikutus ihmiseen. — Ei ole mitään voittoja ilman rohkeasti kestettyjä sisäisiä kärsimyksiä. Tuntuu siltä kuin aikamme ihmiset alkaisivat aavistaa — länsimaisen kulttuurin perikadon pohjaan johtavat *syyt*, alkaa uusi rohkea käänne pinnasta ytimeen. Olemme väsyneet silattuun kulttuuriin, komplisoituneisiin järki-ihmisiin, kaipaamme keskellemme sisäisesti nöyriä, pelottomia voittajaihmisiä. — Myös näitä on tuova meille aikanaan uuteen synteesiin löytänyt tulevaisuuden kirjallisuus.

Y. K.

AVOIMIA TUNNUKSIA

Kielikysymys: Nykyinen olotila on kansallinen kulttuurihäpeä. Ruotsalaisiksi itsensä tunteville kuuluu vain vieraan kansallisuuden oikeudet. Suomalaisuustaistelun kärkimiehiltä odotetaan nyt jos koskaan lujuutta, etteivät he tingi, etteivät petä.

Puolustuskysymys: Ei riitä puolustustahto, vaan tarvitaan hyökkäystahtoa kohtalon hetkenä, jolloin emme sivistysaseillamme kykene takaamaan tämän maan itsenäisyyden säilyttämistä.

Demokratia: vanha, sumuttava puoluekansanvalta ei ole käsityksemme mukaan kansanvaltaa. Puoluejärjestelmä kasvattaa vihaa. Vain kansanvallan muoto, joka vaatii johtajiltaan moraalista vastuuntuntoa ja voimaa on katsannossamme kansanvaltaa.

Työväenkysymys: Työnantajain uusi, myönteinen suhtautumistapa kansalliseen työväenliikkeeseen.

Kommunismi, marxilaisuus: Vain paljastamalla kommunismiin johtavat vaikutustekijät ja korjaamalla syyt hävitetään kommunismi.

Materialismi ja idealismi: Rehellinen materialismi on korkeampaa kuin vanha tekopyhä idealismi, sillä idealismi, joka ei sisällä tekoja, on valhetta.

Onko tässä maassa YRITTELIÄISYYTTÄ?

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyvät Limingan niityt.

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyvät Lapin ja Peräpohjolan suot.

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyy koskiemme kohina.

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyvät raiskatut, hoitoa vailla olevat metsämaat.

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyy herroja kasvattava, ammattitaitoa hävittävä koululaitos.

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyy vanhoillinen, alati monimutkaistuva virkakoneisto.

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyvät köyhäinhoitomiljoonat.

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä? — kysyvät ajan kahleissa vapisevat nuorten sydämet ja kuohuvat aivot.

Milloin aine kahlitsee hengen, sammuu yritteliäisyys.

Milloin henki alistaa aineen välikappaleekseen, puhkeaa usko ja uskallus, uuden yritteliäisyyden rohkeus.

Vilho Hyttinen:

Syysakordi

Jääriite äsken peitti jokiuoman
ja kuura kattoi tummat rantakivet.
Päät keltakaislain valkohiutehiset,
jääkyyneliä suonten mesijuoman.

On halla yllättänyt kesän luoman.
Sen yllä kuolon kylmät, kristalliset,
on kääriliinat, sinimetalliset,
jääpinta petollinen talven tuoma.

Näin äsken kohoavan virran veestä
jään hyydyttämät, kalvaat lapsen-
kasvot
ja avokädet, sohjun sinertämät.

Omani tunsin kasvot jäätyneestä,
sydämen, siteinänsä hallan harsot,
lapsuuden, ajan virran viettelemän.

Sydämen ostajalle

Te multa ostaisitte sydämen.
Sen painon kullallako punnitsette.
Hyvästi jääkää, siihen taivu en.
Mun tieni ahtaamman kai arvannette.

Miks narrinkaavuin kultaa kumartaa?
On itsemurha köyhän luulotella,
ja luottaa petoksensa humalaan.
Ken moista voipi mulle uskotella!

Hyvästi jääkää. Sydän vaikertaa.
Sen ääntä kuulla tahdon, kultaa en.
Ken kurja valheitanne kirjoittaa!
Mieluummin malja lailla Sokraten!

Eino Pitkäkoski:

Odotus

Yli yön ja jään
vielä näänkö aamun?
Vieläkö saa mun
valo heräämään?

Alla yön ja jään
janoo lohdutusta
henki — vapahdusta
jälleen elämään.

Tähtikiillon nään,
alla öistä lunta.
Kylmä uneksunta
vartoo liekkiään.

Jälkeen yön ja jään
milloin sinut näen —?
Ah — tulisäen
palaa — aamun nään!

KAKSI KIRJAILIJAA

Helvi Hämäläinen, Katuojan vettä. Kustantaja Gummerus.

Pentti Haanpää, Isännät ja isäntien varjot. Kustantaja Kirjailijain Kustannusliike.

Lukija kysynee, miksi Ahjo ensi numerossaan tahtoo esitellä menneen joulukauden valtavasta kirjasadosta ensisijassa näiden kahden kirjailijan teokset? Ovatko nämä teokset syvimmässä mielessä taidetta? Ovatko ne runoilijan rehellisyydellä kirjoitetut? Kuvastavatko ne omassa laadussaan luovaa nerollisuutta? Ovatko ne ehkä jollain tavalla syvimmin ajallemme tunnusomaisia, aikamme henkeä ilmentäviä ja siis tulevaa suuntaa ilmaisevia?

Vastaus, jos sovellutetaan korkeamman asteisen kritiikin mittapuuta on molemmista teoksista pidättyvä, mutta rinnastamalla mainitut kysymykset viime joulun suomalaisen proosan tasoon, ei teknilliseen eikä myöskään kypsyneemmän ikäkauden luomaan psykoloogisen näkemyksen varmuuteen, vaan kiinnittämällä huomion teosten elävään väkevyyteen, vaikutukseen, tuntoon, ajatuksen sisäiseen radikaalisuuteen, on vastaus, lukuunottamatta omassa erikoislaadussaan Toppilan suurta teosta (josta myöhemmin laajemman Toppila-esittelyn yhteydessä) vahvasti myönteinen.

Tässä lehdessä ei puntaroida, ei mitata tuumastukilla jokaista milliä, ei saivarrella tekotaidon ja muotovirheiden mukaan. Vain kirjat, jotka elävät, jotka herättävät ajatuksia, jotka jättävät jälkeensä vaikutuksen, ovat tämän lehden katsannossa taidetta, kirjallisuutta, joka on huomioitava. Nämä kaksi, Hämäläinen ja Haanpää, ovat viime jouluisen esittäytymisensä perusteella nuoren sukupolven kirjailijoista jokseenkin ainoat, jotka ovat tämän kirjoittajalle kyenneet jotain antamaan. Mitä on tämä "jotain", sen tulkinta jäänee lopultakin itsekunkin subjektiivisen käsityskyvyn sisältämien rajoitusten mukaiseksi.

Vaikka käsitykseni onkin, että Hämäläisen ja Haanpään teokset tulevat jäämään tekijäinsä eräänlaisen ylimenokauden töiksi, uskoisin kuitenkin, että ne tulevat jäämään sellaisinakin merkitseviksi todistuskappaleiksi kaudesta, jolloin kirjailija ei vielä kykene näkemään yläpuolelta, vaan sekoittaa sanoisinko aatteen henkilöön.

Haanpään ja Hämäläisen teokset ovat kumpainenkin, kumpikin omassa ympäristössään, ensisijassa aikamme yhteiskuntaproblematiikkaa kuvastavia teoksia. Emme pääse mihinkään siitä tosiasiasta, että nykyaika vie elävän ihmisen lähelle sosiaalisia kysymyksiä. Jos kirjailija jättää syrjään sosiaalisten probleemain tarkastelun, sivuuttaa hän tehtävästään erään puolen. Mutta juuri tällä alueella kirjailija näyttää oman subjektiivisen minänsä, omat harhamielteensä, kaaostilansa ja senhetkiset rajoituksensa. Vain kaiken yläpuolelle kohoava objektiivinen puolueettomuus on positiivisen, nykyhetken yli kestävän taiteen tuntomerkki. Tässä mielessä eivät suinkaan Hämäläisen ja Haanpään teokset täytä edes tyydyttäviä vaatimuksia.

Tekopyhällä porvarillisella taholla tuomitaan varsinkin Haanpää ja osittain myöskin Hämäläinen kommunistisiksi kirjailijoiksi. Minä puolestani en ole löytänyt heiltä riviäkään, joita voisi verrata marxilaisen ideologian saastuttamiksi, vaan juuri syvän osanottonsa kirkastamana pohjalla eläviä ihmisyksilöitä kohtaan, näen nämä kirjailijat ensisijassa ihmisen sisäisen vapauden aatteen uudistustaistelijoina. Se sielunpaine, minkä puristuksessa meikäläinen alistunut porvariarvostelu ja porvarikustantaja pitävät kaikkia elävän äänen puolesta taistelevia kirjailijoita, on omiaan katkeroittamaan nuoret ihmiset ja panemaan eksymisen vaaroille alttiiksi, semminkin kun toisella puolen liehittelevät lakkaamatta julkisesti isänmaataan vastaan taistelevat voimat.

On kansamme sivistyksellistä kypsymättömyyttä kuvastavaa se suvaitsemattomuus, millä vastaanotetaan heti jokainen, joka hiukankaan uskaltaa koskettaa todellisia epäkohtia ja kuvata ne taiteilijasilmänsä luomalla rehellisyydellä. Jos se suvaitsemattomuus, lisäksi liittyvänä moraalittomaan epärehellisyyteen, jatkuu, ei tämän kansan eteenpäin kulkeva sivistyskehitys ole mahdollinen. — Ettei minua ymmärrettäisi väärin, tahdon tehostaa, että en puolusta höltymystä tai ku-

rittomuutta, vaan juuri päinvastoin toivoisin käsitysten avartuvan näkemään, miten päästään korkeamman eetillisen kurin vaatimuksiin.

— — — —

Jo taiteellisena panoksena on Helvi Hämäläisen "Katuojan vettä" merkittävä hämmästyttäväksi kehitysaskeleksi hänen edellisenä jouluna julkaisemaansa teokseen verraten. "Katuojan vettä" ei ole suinkaan lämpimiä, nautiskelevia esteettisiä tunteita sovinnaisesti ruokkiva teos, vaan kokonaan toista. Teoksen lävitse virtaa sellainen ajatuksen ja tunteen sisäinen radikaalisuus, että sitä joulukauden ensikäden arvostelu tuskin ehti huomatakaan. Jo probleemiasettelu: tavallaan toiseen yhteiskuntaluokkaan kuuluva nainen uskaltaneena uhmata kunniallisuuden, kylläkin jo pahasti horjahtelevia, lakeja, kokee kaikki lunastuskärsimykset, mitkä isättömän lapsen maailmaan tuottava nainen saa kestää, ja siirtyy toiseen, kurjalistoympäristöön, missä elämä on hänelle noina vaikeina aikoina siedettävämpää. Juuri siinä on teoksen suuruus, että sen päähenkilön, Kirstin, sielullisen kehityksen kuvaus keskellä kurjalistoympäristöään, on suorastaan hämmästyttävän kiihkotonta, tendenssistä vapaata. Tyttö elää proletääriympäristössä, käy kärsimyskuurinsa lävitse, mutta ei muutu proletääri-ideologian hedelmäksi, vaan päinvastoin sivu sivulta kohoaa ja kasvaa. Teoksen loppusivut ovat mitä kauneinta uuden aikakauden todellisuusidealismia.

Toiseksi teoksen esikaupungin köyhälistöympäristöön asetetut tapahtumapuitteet ovat sinänsä valaisevinta kaupunkilaisköyhälistön kuvausta, mitä meillä on kirjoitettu. Mutta Hämäläinen ei katsele milloinkaan kuvattaviaan luokkana, proletariaattina, järjestelmän orjina, vaan *yksilöinä*, ihmisinä. Tämä teos osoittaa hämmästyttävän selvään, kuinka proletäriaatti-ideologia on suomalaiselle työväelle mahdottomuus. Tämä teos näyttää, samoinkuin Haanpään teos omassa ympäristössään, miten suomalainen ruumiillisen työntekijä, vaikka työn orjanakin, on kuitenkin sisimmältään aristokraatti, kantaa sisimmässään tämän kansan ainoaa voitontielle takaavaa elämänvoimaa, alistumatonta vapauden aatteen kipinää.

— — — —

Verratessa Hämäläistä Haanpäähän valkenee meille se syvä laatuero ja välimatka, mikä pitää kaupunkilaisia ja maaseudun kasvatteja erossa toisistaan. Se, mikä ilmenee Hämäläisen teoksessa, tekijän naisellisesta laadusta huolimatta, älyllisenä selkeytenä, on Haanpään teoksessa vielä enemmän kaaoksessa kamppailevaa hengen alkuvoimaa. Haanpään uusi teos, muotoa, selkeyttä, objektiivista kiihkottomuutta ja tendenssiä koskevine suurine puutoksineenkin, on omassa laadussaan nykyhekten kirjailijoistamme verrattavissa vain Toppilan ja Sillanpään tuotantoon. Yksikään näistä kolmesta kirjailijasta ei ole mielestäni vielä edes, tunnustettua arvoastettaan vastaavassa mielessä, kohtuullisia vaatimuksia täyttävä ihmiskuvaaja. He ovat mielestäni ensisijassa väkeviä maalauksellisen ympäristökuvauksen tuottajia. Heissä kuohuva tunnepaatos ei ole saanut heissä vielä sumua hajalle, kokonaisuutta yhdistävä näkemys ei ole kyennyt murtamaan korkeamman tietoisuustilan luomaan selkeyteen. Siksi heidän tuotannossaan on mörköjä ja pöpöjä, jotka jäävät lukijan mieleen enemmän kirjailijain subjektiivisen minän ilmauksina kuin sisäisen myötäelämisen kyvyn elävöittäminä selkeästi vaistottuina taiteilijan luomuksina.

Haanpään teos "Isännät ja isäntien varjot", on kertomus suomalaisen talonpojan sortumisesta. Tässä kirjoituksessa ei ole mahdollisuutta syventyä laajemmin käsittelemään teosta. Koetan vain ottaa muutamiin päälinjoihin rajoittuvia analyysivedoksia teoksesta.

Teoksen läpi virtaavana punaisena lankana löydämme taaskin suomalaisen talonpojan vanhan, ruotsalaisen virkamiehistön jättämän herravihan perinteet. Vertausobjekteina voimme teoksesta poimia seuraavat kolme: pappi, lääkäri, nimismies. Heidän suhteensa talonpoikaan on ensisijassa virkamiehen kylmä elämän suhde: kun talonpoika kaatuu, he jäävät seisomaan, tietävät korjanneensa rahat. Teoksen läpi virtaava tunnesyytös herroja kohtaan ei vaikuta edes tekijän tunnepohjalta asioita tarkastelevaan älyllisesti selkiintyneempään lukijaankaan joka kohdassa suinkaan miellyttävältä. Tekijältä puuttuu täydelleen kyky myötäelää myös virkamiehen kohta yksilönä, ihmisenä, tehtävässään sisäisine vaikeuksineen, ja toiselta puolen hän välttää uppoutumasta kuvattaviensa yksilöllisen heikkouden heidän sortumisensa aikaansaamiin syihin. Mutta näkemysasteelta, missä aate eroitetaan henkilöstä, eroitetaan henkilön luokka- ja puoluekahleista, uskoisi Haanpään teoksen olevan vavahduttavan todistuskappaleen, ennen kaikkea kansasta nousseelle, todellisessa syvässä ideaalimielessä *kansallisen* sivistystule-

vaisuutemme velvoitusta ja vastuuta kantavalle ensipolven sivistyneistölle, kykeneekö tämä sivistysneistö nykyisenä etsikkoaikanaan täyttämään pelastustehtävänsä, vai onko toistuva sama, mikä on toistunut tämän kansan elämässä kerta kerran jälkeen: poika kieltää juurensa, myy itsensä rahasta.

Ettei minua ymmärrettäisi väärin, tahdon tehostaa, että tämä esittely on yritys koettaa nähdä tunnevaikutuksista riippumatta teoksen sisäinen johtoaate, ydin, mikä ei näytä vielä selkiintyneen t i e t o i s u u d e k s i edes itselleen kirjailijalle. Varsinkin määrättynä ikäkautena ovat ihmisen aivoissa asiat ikäänkuin nurin käännettyinä. Synkin materialisti onkin suurin idealisti, vanhurskauden taivaassa vaeltava onkin mustin materialisti. Täytyy olla itselleen rohkea, uskaltaa kääntää ja penkoa esille kaikki tajunnan piirit ennenkuin pääsee rehellisyyden tielle, selkeyteen.

Haanpään teosta on selitetty ja selitetään väärin. Teoksen ydin on samoinkuin Haanpään koko synkän, valottoman tuotannon ydin, sama, mikä on koko maailmankirjallisuuden, ihmisen sisäisen sielun taistelun ydin: eetillisyyskysymys, tilitys kahden asian välillä, tilitys Jumala ja raha. Haanpää etsii Jumalaa, näkee kaikkialla vain rahan. Haanpään ihmisistä yksilöt, jotka uskovat Jumalaan, ovat rehellisiä, suistuvat konnuiltaan, menettävät rahansa sellaisten kukkaroihin, jotka ovat tunnustaneet jumalakseen vain rahan.

Haanpäässä yhtyy ulkopuolelta tarkkaileva, sosiaalinen Haanpää ja sisäinen näkijä. Filosofeeratessaan maailman menoa ja politiikkaa on Haanpää hyvin samankaltainen meidän kaikkien kanssa. Hän on niinkuin ainakin lestinsä ääressä kiivaileva kyläsuutari, jonka aivot lakkaamatta takovat ja jyskyttävät. Ja hän puhkuilee tässä kaikessa todellisen suomalaisen suutarin, suomalaisen miehen härkäpäisyydellä, jankuttaa yhtä ja samaa, mitä ei saa irti aivoistaan. Toivoisi Haanpään jo alkavan nähdä, ettei s u u t a r e i t a kannata kyydittä mihinkään rajan taakse. Tässä ei liene enää mitään arkaa. — Kyydittäjät ovat kipeästi lunastaneet erehdyksensä. He alkavat jo tietää, että jostakin toisesta päästä on lähdettävä.

Haanpäätä eksyttävät pakkomielteet. Hän ei vielä ymmärrä, että "kaikki ei ole kultaa, mikä kiiltää" ja päinvastoin. Mutta kaikkine pakkomielteineenkin on ehkä tämä sosiaalinen Haanpää herrojen vihaajana, taloistaan suistuvien isäntien kuvaajana ja kommunistien ystävänä, heidän sielullisen muuttumisensa, ulkonaisen ja sisäisen, välillä virtaavan vaikutusyhteyden kuvaajana antoisin ja mielenkiintoisin. Haanpää ilmentää koko raskaan tyylinsä järkyttävyydellä, mitkä voimat kaatavat miehen, tekevät hänestä katkeroituneen kaiken kieltäjän. — Haanpää osoittaa, mitkä voimat muuttivat Esa Herneisen, korpeen kontunsa pystyttäneen uutistalollisen sielun, mitkä voimat kaatoivat Esa Herneisen sielusta isänmaan rakkauden, puolustustahdon, mitkä voimat saivat Esa Herneisen epäilemään taivaallisen kaitselmuksen ehdotonta oikeudenmukaisuutta, mitkä voimat saivat Esa Herneisen ivaamaan pappia, epäilemään, että ehkä s i e l l ä ovatkin oikeus ja vanhurskaus vaihtaneet paikkaansa. Vahvan tyylinsä mukaisella, suorastaan raa'alla karkeudella Haanpää ilmentää Esa Herneisen aivosopukoiden kautta virtaavalla ajatuskymillä käsityksensä Jeesuksen opin maailmaa uudistavasta syvyydestä. Haanpään teema on aikamme ihmisen vakaumus: hengellisesti kuollut, heräämätön pappi on syvimmässä mielessä jumalankieltäjä, Kristuksen aatteen häpäisijä.

Haanpään teos paljastaa raskaita, peloittavan synkkiä väläyksiä leimautellen, mikä on oleva valheisänmaallisuuden ja tekohurskauden herättämä vastavaikutus. Tämä teos kuvaa mustin vedoin, m i t e n tuhotaan tästä kansasta elävä uskonnon ääni, miten kaadetaan tämän kansan sielusta todellinen isänmaansa puolustustahto, miten johdetaan koko kansa synkkään, katkeroituneeseen jäätymistilaan, miten kasvavat kommunistit. Ja Haanpää osoittaa saman, minkä sanoo aikamme ihmisen omatunto: ketä varten Jeesus teki solmuruoskan.

Haanpää näyttää teoksessaan puutteensa, tuo esiin harhat, joiden vallassa kamppailee ja vyöryy luonnontilastaan selkeyteen taisteleva alkuvoima, mutta juuri siinä hän antaa omaperäisen ilmaisumuodon, millaisena vyöryy tämän kansan, rohkenen sanoa, neron salaisuutta povessaan kantava alkuvoima. Teoksen sisältä kohoaa kumea kohina. Se kirkastaa näkijöille sen elämän kehitystä johtavan ehdottomasti toteutuvan rautaisen loogillisuuden lain, miten kahden henkivallan taistelussa vain pohjalla kamppailevain sielussa palava liekki on kirkastava totuuden maan päällä. Tämän teoksen synkässä sydämen lyönnissä avautuu lukijan tajuttavaksi sama ihmisyksilöiden ja joukkojen välillä vallitseva v a i k u t u s y h t e y d e n ikuinen virtaus, minkä vaistoaminen on yhteistä kaiken suuren kirjallisuuden tuottajille. Kirjailija

Ruumis henkeä

vaiko henki ruumista varten?

On merkille pantava myös länsimaisen käsitystapaan nykyisin vaikuttava uusi suuntautuminen ruumiin ja hengen välisestä suhteesta. Aletaan lähentyä erikoisesti intialaisille ominaista ja myös alkukristillisyyden mukaista käsityskantaa, että ruumis ei ole ihminen, vaan ihminen on tomumajamme suojassa oleva henki, ruumis on vain verho, hengen asunto maan päällä. Kun materialismi suuntaa katseen yksinomaan aisteilla havaittavaan, siirrytään tämän uuden käsitystavan mukaan tutkimaan omassa olemuksessamme myös sitä puolta, mikä ei ole silmillä nähtävissä, ei käsin kosketeltavissa. — Tämä sisältä päin vaistoava suuntautuma on leimaa antava myös nykyaikaisessa, erittäinkin naisten ruumiinkulttuurin kehityksessä.

Lähtemällä seuraamaan tältä näkökannalta liikuntakasvatuksen kehitystä meillä, täytyy meidän vielä tällä hetkellä jokseenkin jyrkästi eroittaa toisistaan miesten ja naisten liikuntakasvatuksen laatu ja ilmeisesti myös tarkoitusperät. Tekee mieli sanoa, että mitään miesten liikuntakasvatusta ei meillä vielä ole lainkaan olemassa. On vain kilpailuvalmennus, kilpailukoulutus, sillä miesten voimistelu- ja urheiluinnostushan perustuu suurimmalta osalta alhaisen kilpailuvaiston, syvimmältään miehen raa'an tappeluvaiston kiihoittamaan voimain koetukseen ja huipputulosten saannin tavoitteluun, mikä lisäksi meilläkin on vajonnut sellaisiin rahan keinottelun muotoihin, jotka eivät kestä päivänvaloa. Näinollen ei voida puhua ainakaan naisen näkökannalta, jos ollaan rehellisiä, missään aatteellisessa mielessä nykyhetkisestä miesten liikuntakasvatuksesta.

Naisten liikuntakasvatukseen nähden on sensijaan asia kokonaan toinen. Naisethan ovat tavallisesti materialisteja, mutta tässä asiassa näyttää siltä, että naisten liikuntakasvatuskoulutus Suomessa on lähtenyt kokonaan toisissa merkeissä kuin naisten kysymykset tavallisesti. Tästä on varmaankin annettava kiitos naisten liikuntakasvatuksen perustajille Suomessa. He, tuskin voidaan sanoa sattumaksi, vaan paremminkin, että he ovat olleet idealisteja, aatteen ihmisiä.

Heillä on ollut aina ensisijalla aate, ihanne, ja tämä h e n k i on vallannut, voimme sanoa, Suomen koko tämän vuosisadan sukupolven naiset, ja vielä vanhemmatkin. Pistäytymällä esimerkiksi naisvoimistelijain juhlissa tai seuraamalla heidän lehtiään, saa aina todeta saman selvän aatevaatimuksen: naisvoimistelu ei ole kilpailua, vaan ruumiinkulttuuria, k a s v a t u s t a ruumiin ja ruumiillisen kurin hallintaan tähtäävän kouluttamisen

---

elää tuota traagillisinta vaihettaan, jolloin hän saa kokea työnsä saavan aikaan vaikutuksia, joita ei tahtoisi, jolloin tuntee itsensä ikäänkuin noiden vihaamiensa voimien välikappaleeksi . . . Mutta nero ei ole milloinkaan sovinnainen. Kuumuus hänessä saa hänet voittamaan vihan, murtaa ja särkee sen kuoren, minkä puristukseen massaihmiset alistuvat. Kuumuus hänessä panee hänet tilittämään, pakoittaa hänet ottamaan tilitettäväksi arvot ja arvot, todelliset ja näennäiset arvot. Vain nero kykenee osoittamaan, miten n ä e n n ä i s e t, ajan keinottelijoiden välikappaleikseen ottamat tunnukset ja eksyttävät harhakuvat elävät vain tämän hetken, miten todelliset totuudet ovat aina ikuisia, miten niiden vahvuus ja vaikutusvoima alati kasvaa uusien vuosisatojen mukana.

Pentti Haanpään kehityksessä, samoin on ehkä asia Hämäläiseen nähden, ei näytä olevan välimuotoa, synkkä suistuminen tai voitto. Rahaa pitelevien voimien ohjauksessa on virta painanut heitä vasemmalle, ollut vähällä eksyttää, mutta he eivät ole itseään myyneitä, vaan vapaita voittoon taistelijoita. Ja merkit jo nyt rohkaisevasti osoittavat, että he ehkä muuttuvatkin raskaiksi kompastuskiviksi langettajilleen niinkuin on ollut lävitse maailmanhistorian rahan ja aatteen puolesta taistelijain välisellä tiellä.

YRJÖ KOIVUKARI

kautta tietoista pyrkimystä tuottamaan harrastajilleen enemmän iloa ja viemään heitä korkeampaan kauneuteen.

Varsinkin viime vuosikymmenen tuomaan voimistelun uuden suuntautumisen, rentoilun sekä tämän mukana rytmin ja musiikin astuessa naisten liikuntakasvatuksessa yhä vaikuttavammaksi tekijäksi, on naisten liikunnallisen kauneuden kannalta ollut suorastaan ihmeitä esiinloihtiva taikavoima. Kehitys viittaa yhä enemmän siihen suuntaan, että lopullisesti ei voida eroittaa voimistelua ja tanssia toisistaan, vaan nämä kaksi ruumiinliikuntamuotoa lähenevät toisiaan ja sulavat yhteen niinkuin ne lasten ja luonnontilassa elävien kansojen maailmassa sulavat yhteen. Tässä puhkeaa myös aisteilla havaittavaksi, että sielun toiminta on r y t m i ä, loputonta aaltoilua Kaikkeudessa määräävien lakien aaltoilun mukaan, todistusta siitä, miten ruumis vaistomaisesti pyrkii tottelemaan sisäistä käskijäänsä.

Kysymykseen tanssin ja voimistelun lähentämisestä toisiaan esimerkiksi kouluvoimistelun piirissä on tähän saakka suhtauduttu johtavalla taholla varovaisesti. Ja onhan tosi, että milloin aletaan luopua vanhasta, nousee heti esille kysymys, missä ovat uuteen siirtymisen rajat? Kun on erikoisesti kysymyksessä naisten asia, missä on aina houkutuksena naisen turhamaisuus, naisen miestä miellyttämisen vaisto, vaatiikin kysymys epäilemättä joka hetki vakavaa huomiointia. Kysymyksen siitä, muuttuuko vaikutus siveellisesti kohottavaksi vai päinvastoin, ratkaisee johtaja, opettaja. Taaskin vaikuttaa henki. Henki määrää vivahteet ja valinnat, se henki, mikä on opettajalla, siirtyy aaltoilevana tunneherättäjänä opetettaviin. Mutta naisten liikuntakasvatuksen koulutus ja johto on meillä ilmeisesti sellaisissa käsissä, että kielteiseen suuntaan kääntymiseen ei ole vaaraa.

Rajan, mihin saakka siirrytään esim. nykyisestä rentoutumisvoimistelusta yhä enemmän plastiikkaa ja tanssia, siis ruumiinkulttuurin taidetta lähemmäs, määrää tietysti johtaja, hänen persoonallinen mieltymyksensä, ja se elävä materiaali, minkä kanssa hän työskentelee. Milloin voimisteluseuraan kuuluu enemmän sellaisia, päivät konttorissa työskenteleviä y.m. ruumiista veltostavan, etupäässä sisä- ja istumatyön tekijöitä, kuten on naisvoimistelijain kesken tavallisesti asianlaita, on lihaksia muokkaava, lihasten kimmoisuutta ja jäntevyyttä vahvistava rentoutumisvoimistelu välttämättömyys, mutta senjälkeen seuraa, varsinkin pitemmälle ehtineillä yhä enemmän plastiikkaa, rytmiä ja musiikkia hyväkseen käyttävät liikunnan muodot. Meillä on jo melkein joka kaupungissa naisvoimistelijaseuroja, jotka tässäkin suhteessa ovat päässeet huomattavan pitkälle.

Tahtoisin tässä yhteydessä puhua erikoisesti musiikin vaikutuksesta rytmillisen liikunnan edistäjänä. Juuri musiikki on hienostuneimmassa sisäisessä tunneyhteydessä ihmiseen, musiikin, tahdin kautta herää voimistelijan sisimmässä, sielussa, rytmillinen väreily, mikä siirtyy väreilynä ruumiiseen. Näin nousee sisältä, tämän huomaa jokainen sitä mukaa kuin hänen kehityksensä edistyy, ruumiin yhä pitemmälle menevä hallinnan mahti. Kaikki, mikä voimistelussa on ilmavuutta, plastillista kauneutta, rytmiä, keveyttä, sulavuutta, saadaan hyvin suuressa määrässä musiikillisen vaikutuksen kautta, sillä musiikin välittämänä annettu tahti ikäänkuin sulattaa, päästää irti siteet. Entisen komennon sijastahan määrätään nykyisin tahti lyömällä tamburiiniin tai esim. pianolla soittaen, tai, milloin ei ole mahdollisuutta soittoon, voidaan välipalaksi ottaa myös numeroita, joita säestetään laulaen joko johtaja yksinään tai kaikki voimistelijat yhdessä tai jaettuna ryhmiin, jolloin toiset johtavat laulaen, toiset voimistelevat.

Tämä uusi voimistelullinen suuntautuminen on ollut omiaan puhdistamaan myös vanhaa, epäterveen ahdasmielisyyden tuloksena syntynyttä käsitystä myös tanssista. Tässä ilmenee totuus, että puhdas ajatus, puhdas tunne puhdistaa ja tekee kauniiksi asian ja teon, minkä likainen ajatus saastuttaa. Näin on asia myös liikuntakasvatukseen nähden. — On pidettävä jyrkästi kiinni siitä vaatimuksesta, että mitkään maskuliiniset, tai maskuliiniselle taholle viittaavat vaikutukset eivät saa tulla antamaan nykyiselle terveelle naisvoimisteluliikkeelle mitään suuntaa muodostavaa tarkoitusperää. Sanon tämän erikoisesti myös sellaisten varalta, jotka pyrkivät muuttamaan naisvoimistelun naisurheiluksi. Urheilu, ruumiillinen voimakilpailu, kuuluu miehille, se ei kaunista naista ja on siis jo tavallaan epäterveltä, sillä terve nainen tahtoo olla aina sisäisesti ja ulkonaisesti kaunis, kaunis ensisijassa oman itsensä tähden, Luojan asettaman kutsumuksensa tähden.

Tahdon tässä yhteydessä kosketella vielä kysymystä tekniikasta. Harjoituksen tuloksena saavutetulla ulkonaisella taidolla on tietysti merkityksensä, mutta kun vertaa toisiinsa vanhaa, jäykkää, kaavamaista komennon mukaan jäsentensä ojentelua ja nykyistä vapaa-

ta, tamburiinin tai soiton tahdissa vuoroon dynaamisesti jännittyvää, vuoroon laukeavaa lihasvoiman kimmoisaa liikuntoa, tuntee aivan kuin hermoillaan, mistä päin tekniikan kehityksen on lähdettävä. Lihastemme liikunnon säännöstelijöinähän toimivat hermot, ja hermot taas puolestaan ovat tunne- ja tahtovoimiemme objekteja. Jokainen voimistelija tuntee, kuinka vain silloin, kun sielu on sula, kun sielussa läikähtelee innostuksen aallot, kumpuaa sieltä melkeinpä itsestään myös hienostuneempain ja samalla suurempaa voimaa vaativain teknillisten suoritusten kyky. Ja mikä vaikutus onkaan sanokaamme pianon, tai ehkä vain tamburiinin rytmikkäillä helähdyksillä! Sisällä ikäänkuin lehahtaa elämään ja sähköinen hermovirta kiitää lihaksiin, jokaiseen soluun. Liikuntataiteen kehityksessä on yhteydellä sieluun, tunneolemukseemme toiminnan säätäviin lähtökohtiin ensiarvoinen merkitys. Sieltä päin on lähdettävä, sieltä nousee alati uusiin muotoihin puhkeavat luovan toiminnan aloittajat.

Naisvoimistelu merkitsee nykyään maassamme monituhantiselle arkityönsä uuvuttamalle naisjoukolle todellista sydämen virkistystä, elämää. Ne saavutukset, mitä naisten liikuntakasvatustyön johtajat meillä voivat merkitä tililleen kansamme tämän vuosisadan naisten niin ruumiillisen kuin henkisen kunnon kasvattajana, ansaitsevat jo laajempaa huomiointia kuin on varsinaisesti naisvoimistelijain ja naisten liikuntataiteen harrastajain rintama. Ja voimme kai luottaa siihen, että perinteet jatkuvat ja puhkeavat yhä jalostuneempiin ilmenemismuotoihin vielä senkin jälkeen, kun esitaistelijat ovat kaatuneet.

MARIA TERTTU

VALHEEN PUNTARI

Tähän lehteen tulee osasto yleisön ja toimituksen sekä ajankohtaisten kiistakysymysten käsittelyä varten nimellä "Valheen puntari". Toivomme Ahjon lukijain pitävän huolen, että osasto pysyy elävänä. Tilan ahtauden vuoksi kosketamme tässä numerossa lyhyesti vain erästä, mielestämme tällä hetkellä "ajankohtaisinta" kysymystä. Tarkoitamme

Mika Waltarin heittämää rakettia

Waltari heitti raketin, joka räjähti kuin suuri pommi .... Emme halua sekoittaa paitaamme — henkilökysymysten sekaporoon niinkuin näyttää osittain jälleen tapahtuneen, tervehdimme vain Mikan elettä oikeaan osuneena. Voimat, jotka ajavat Moskovan asiaa, olisi, jos maassa vallitsisi totuus ja oikeus, jo aikaa ehkäisty toimimasta.

Tähän Waltarin heittämään onkeen näyttävät kohta tarttuneen suutarit ja räätälit, niin hengelliset kuin maalliset kuin viisaustieteelliset sekä oikealla että vasemmalla, kukin tietysti puhuen omaan pussiinsa, jokainen vääntäen ja kääntäen asian omaksi kunnia- ja kukkarovoitokseen ja siten yrittäen todistaa mustaa valkoiseksi. Voi, kuinka meidän kansamme on varsinkin kunnialle persoa kansaa — niin kai mekin muiden mukana.

Jos puhutaan todellisessa syvässä mielessä taiteesta, niin eihän ole mitään oikeaa eikä vasenta, ei edes maailmankatsomusta, ei idealisteja, ei materialisteja, on vain inhimillisyys ja nöyrä suhde kauneuteen. Mutta tämä julma aika ei salli meidän yhdenkään elää uskollisena sisäisille näyillemme, vaan meidät pistetään karsinoihin, pannaan lokeroon ja sitten me huudamme. Jos meihin kasvaisi vain suuruus näyttää oma itsemme, pienuutemme ja tyhmyytemme yrittämättä pestä itseämme ja naamioitua valheverhojen alle, olisimme paljon lähempänä sitä maailmaa, mitä on taide, mitä on myös yksimielisyys, mitä on isänmaan rakkaus ja oman kansan keskinäinen veljeydentunto. Mutta siihen ei näytä olevan mitään mahdollisuutta.

Sana Ahjosta

Ahjon jokainen numero tulee olemaan yksilöllinen, sen hetkisessä paineen alaisuudessa tuotettu hengen ilmaus. Milloin emme jaksa puhua hauskasti, lämpimästi, vaan olemme pessimistejä, moraliseeraavia ja hiukan naurettavia, johtuu meitä ympäröivistä olosuhteista, voimista, jotka puristavat kahleita ympärillemme. Näin tulee tämän lehden jokainen numero olemaan elävää, aikaa ja ajan henkeä kuvastavaa historiaa.

Rakastamme monivivahteisuutta, persoonallisuutta, vihaamme standardimuotoja. Siksi suvaittakoon tämän lehden yksilöllisyys, puutteet ja viat, ja ottakoon itsekukin itselleen sen, minkä tuntee itselleen kelpaavaksi. Ettei tämän numeron sisältöä aivan synkästi väärinkäsitettäisi, on meidän tässä yhteydessä lisättävä, että tämän lehden katsannossa eroitetaan ensisijassa kaksi rintamaa, rahan ja aatteen puolesta taistelijat. Pyrkimyksemme on koetaa nähdä sisälle, ettei meitä eksyttäisi päälle näkyvä kyltti. Suhteemme kommunismiin on jyrkkä, mutta tuomioiden langettaminen ei ole suinkaan aina helppoa. Farisealainen tekohurskaus, joka pyrkii kätkemään sielujen pohjalla asuvat mustat jumalat silatun kuoren alle, on pahinta. Siksi teemme jyrkän eron kirjallisuuteen nähden, joka herättää ja kirjallisuuteen nähden, joka sammuttaa, nukuttaa. Samoin kuin uskonnossa eroitamme myös runouden alalla vain kaksi rintamaa: elävät, sisäisesti vaistoavat taiteilijat ja rahan alttarille sisäisen vapautensa myyneet taiteen luopiot ja taiteen harrastajat.

Olemme astuneet avoimin tunnuksin esiin. Jäämme odottamaan vastakaikua, reaktiota.

KIRPEÄ TARINA

Kaksi kylmää sisarta,
valehteli toisilleen
punaisia satuja
lämmöstä ja rakkaudesta.

Jossakin kaukana ojentuvat
rukoilevat kädet
saavuttamatonta tähteä kohden.
Mutta unet taivaan tähdistä
ovat unina haihtuvia,
sillä välillä on kivinen tie,
Elämä ja Leipä,
palava helvetin kaivo,
missä kiehuu käärmeiden myrkky.

Kaksi kylmää sisarta
valehteli toisilleen
punaisia satuja
lämmöstä ja rakkaudesta.

AVIOITUNEELLE VELJELLE

Sä ethän suutu!
Tahdoin tuoda pienen lahjan,
en ymmärtänyt muuta:
ostin isää varten
tutin.

YRJÖ KOIVUKARI

SISÄLLYS:

Tunnuksia näkeville

Korkeamman moraalin vaatimus, *Yrjö Koivukari*

Juho Mäkelä ihmisenä ja taiteilijana, *Jalmari Kara*

Aurinkotien portilla, runo, *Eino Pitkäkoski*

Mihin on eksytty, eli tyyli persoonallisuuden ilmentäjänä, *Vilho Hyttinen*

Valinnan vaisto

Analyysista synteesiin, *Y. K.*

Avoimia tunnuksia

Onko tässä maassa yritteliäisyyttä?

Syysakordi, Sydämen ostajalle, runoja, *Vilho Hyttinen*

Odotus, runo, *Eino Pitkäkoski*

Kaksi kirjailijaa (Haanpää, Hämäläinen), *Yrjö Koivukari*

Ruumis henkeä vaiko henki ruumista varten?, *Maria Terttu*

Valheen puntari

Runoja, *Yrjö Koivukari*

OULU 1936 - KIRJOLA Oy:n KIRJAPAINO

K. F. Paulamäki

Vaatetusliike ja kangaskauppa

Puhelin 114

HOTELLI SEURAHUONE

Ensiluokkainen
Hotelli ja Ravintola

UUSI KIVENNÄISVESITEHDAS
V. JUNNELIUS
Perust. 1895 Oulu Puhelin 94

Vanhin, suurin ja tunnetuin virvoitusjuoma- sekä kivennäisvesien valmistaja Pohjanmaalla
Paras Vichy

VALION rasiajuustotehtaan tuotteiden maine kulkee jo kaukaisiin maihin. Suosituimmat tuotteet Pohjois-Suomessa ovat **'Koskenlaskija'-juusto** 250 gr. paketeissa ja **'Viola'-voijuusto** 100 gr. rasioissa ja 250 gr. paketeissa.
Kannattakaa kotimaista teollisuutta, siten edistätte kansallista hyvinvointiamme

Voinvientiosuusliike Valio rl.
Oulun konttori. Puh. 704

Hammarin Sähköliike
Oulu
Suurin ja monipuolisin liike alallaan POHJOIS-SUOMESSA • Perust. 1909

Osakeyhtiö
H. W. Snellman
Oulu - Puh. 300 ja 301
Alansa vanhin suurliike Pohjois-Suomessa

OY Oulun Rohdoskauppa AB
Oulu, Pakkahuoneenk. 14 - Puh. 374
Pohjois-Suomen suurin erikoisliike • Suuri ja monipuolinen varasto • Tampereen Rohdoskauppa Oy:n tukkumyynnin välittäjä

J. A. LUKKARILA
Oulun Kahvikauppa
Pohjolan Tupakkakauppa
SUOSITTUJA OSTOPAIKKOJA OULUSSA

SLOTTE & Co
Isokatu 7 • OULU • Puh. 988
Suosittelee
aistikkaita kenkiä / Viimeiset uutuudet

PARHAITA mitä maapallon suurin radiotehdas on valmistanut, saatte meiltä
PHILIPS vastaanottimet saadaan nyt edullisin 18 kuukauden vähittäismaksuin
O. SNELLMANIN RADIOLIIKE
Oulu, Nummikatu 32 • Puhelin 463

Vilhelmina Wuorivirta
Naisten Kappa- ja Turkisliike & Kangas- ja Turkistavaroiden kauppa
Perustettu 1896
Oulu, Pakkahuoneenk. 15, Puistola • Puh. 362

OLGA JANSSON
Parturiliike ja Naiskampaamo
Kirkkokatu 16 • Puh. 1104
ENSILUOKKAINEN TYÖ • SUOSITELLAAN

Uuden leipomomme
KAHVI- JA RUOKALEIPÄ
LEIVOKSET ym. valmisteet
Osuusliike
ARINA RL
ovat tosihyviä

KIRJOLA Oy:n KIRJAPAINO
Oulu, Kirkkokatu 29
Vanhin ja monipuolisin liike alallaan
Hinnat kohtuulliset

Helsingissä helmikuun 6—9 päivinä pidettävillä porotuotteiden mainospäivillä esitämme savustettuja poronlihatuotteitamme paistia, kieliä sekä muita poronlihajalosteitamme.
Savustetun sekä tuoreen poronlihan tilauksia otamme vastaan jatkuvasti. Toimitukset jälkivaatimuksella.

Painot likimäärin

	Savustettu	Tuore
Paisti	2—6 kg.	6—9 kg.
Kieli	100—200 gr	
Selkä		2,5—4 „
Lapa		3—5 „

Osuuskunta Karjapohjola r. l.
Oulu, puh. 306 Rovaniemi, puh. 165

AHJO on terveen todellisuusidealismin puolesta taisteleva **maailmankatsomuslehti**. Lukekaa, tutkikaa, esitelkää ystävillenne! Tilatkaa, ryhtykää asiamiehiksi!

V. 1936 ilmestyy Ahjoa viisi numeroa: talvi-, kevät-, kesä-, syksy- ja joulunumero. Tilaushinta 1/1 vk. 20: —, 1/2 vk. 10: —. Irtonumerot Smk. 4: —.

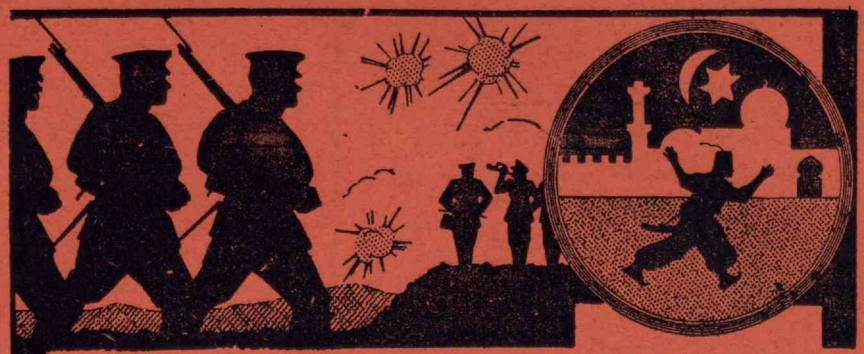

Moni Suomen Kaartin poika marssi Balkanin yli ÅSTRÖMIN anturoilla!

"Musiikki se pelasi, kun poijat ne marssi Gornij Dubnjakin valleilla".

Oululainen pohjanahka oli kuuluisaa jo silloin, kun Suomen Kaarti v. 1877 lähti Turkin sotaan. Ja usea kaartilainen kiitti vieraalla maalla ÅSTRÖMIN pohjanahkaa anturoittensa kestävyydestä ja jalkojensa hyvästä marssikunnosta.

Yhä pidemmälle on viime vuosikymmenien aikana kantautunut ÅSTRÖMIN nahkajalosteiden maine, eikä ole sellaista maanosaa, missä ei olisi marssittu ÅSTRÖMIN kuuluisasta pohjanahasta valmistetuilla anturoilla.

ÅSTRÖMIN pohja-, varsi-, päällis- ja lapikasnahka mainostaa parhaiten sekä käsin että koneellisesti valmistettuja jalkineita.

Pohjoismaiden suurin nahkatehdas. Perustettu v. 1863.

WELJEKSET ÅSTRÖM OSAKEYHTIÖ NAHKATEHDAS OULU

Merikosken Tervasaippua

on alallaan voittamaton

Saunasaippuana ja hiusten hoitoon on Merikosken Tervasaippua korvaamaton

MERIKOSKEN SAIPPUATEHDAS · Oulu

Hinta 4 mk.

Kirjola Oy, Oulu